

Vzgoja je kot zaljubljenost

Ni usodno to, kaj ti je življenje namenilo, odločujoče je, kaj boš z življenjem naredil sam!

Vzgojamo z vzgledom, z besedami – razlagami, spodbudami, prepovedmi, primeri – z dejavnostmi in z usmerjanjem otroka v lastno aktivnost.

Znanstveno je dokazano, da večino lastnosti prinesemo na svet kot dediščino svojih staršev, torej le malo ostane nam, vzgojiteljem. Že Freud je vzgojo razumel kot enega od treh nemogočih poklicev, druga dva sta vladanje in analiziranje ljudi. Osnova vzgoje je odnos in pogovor, medsebojna povezanost na duhovni ravni.

Vzgoja je kot zaljubljenost: nemogoče jo je izvabiti in sprejemati na ukaz, ni strategije, ki bi pripeljala do uspeha. Ko se prepustimo, ko smo odprti in dovzetni, se zgodi – ali pa tudi ne. Če vzgojni vplivi trajajo, če naletijo na odprtost, se nabirajo izkušnje, znanja, uvid, vpogled, se oblikujejo vrednote in s pomočjo lastne volje si posameznik postavlja pot, oblikuje svojo osebnost.

Vzgoja gibalno oviranega otroka pa je še nekaj posebnega in poteka po nekaterih specifičnih zakonitostih. Gibalna oviranost in z njo telesni primanjkljaj namreč zmanjšuje otrokove gibalne zmož-

nosti in predstavlja dejavnik tveganja za otrokov celoten psihosocialni razvoj. Gibalna oviranost določa pogoje, pod katerimi bo otrok odraščal in vpliva na kakovost njegovega življenja. Gibalno ovirani otroci so, zaradi omejenih možnosti lastne aktivnosti, prikrajšani pri pridobivanju izkušenj, za samostojno eksperimentiranje,

Številne težave še ne pomenijo, da se otrok ne bo razvil v zrelo osebnost in da v življenju ne bo uspešen.

za samostojno druženje z vrstniki, za učenje v vsakdanjih situacijah s poskušanjem in zmotami. Prav tako separacija gibalno oviranega otroka, odvisnega od druge osebe, v celoti ni mogoča.

Otrok z gibalno oviranostjo ima resno življenjsko oviro in večje tveganje v razvoju v celovito osebnost, saj vemo, da sta telesni in duševni razvoj v tesni soodvisnosti.

Ob rojstvu otroka s telesno okvaro gredo starši skozi celo paleto čustev in občutij, skozi faze žalo-

sti, jeze, sovraštva, zavračanja, obupa, skrbi, iskanja rešitev, občutkov krivde, upanja in iskanja pomoči. Vse to pa vpliva na otrokov razvoj in na sprejemanje samega sebe in svoje drugačnosti.

Opisano se ne pojavlja pri vseh otrocih z gibalno oviranostjo. Številne težave še ne pomenijo, da se otrok ne bo razvil v zrelo osebnost in da v življenju ne bo uspešen. Težave so lahko celo vzpodbudni dejavniki v psihosocialnem razvoju. Razvoj pa poteka pri vsakem posamezniku po zanj edinstvenih bio-psiho-socialnih zakonitostih.

Vzgoja gibalno oviranega otroka v instituciji je nadaljevanje in izpopolnjevanje vzgojnega procesa v družini, kajti do šolskega obdobja otroka je za njim že sorazmerno dolga doba vzgojnih vplivov, vsekakor pa izredno pomemben čas razvoja v najnežnejšem obdobju otrokovega življenja. Gibalno ovirani otrok ne pride v institucijo z namenom in potrebo »prevzgoje«, ampak z namenom usposabljanja na čim več področjih življenja.

Osnova za vzgojne pristope vzgojitelja je poznavanje in razumevanje funkcioniranja otroka, družine, mesta otroka v družini, njegove vzgojne usmeritve, zahteve, želje, pričakovanja staršev in otroka samega.

Vzgoja gibalno oviranega otroka v instituciji je nadaljevanje in izpopolnjevanje vzgojnega procesa v družini, kajti do šolskega obdobja otroka je za njim že sorazmerno dolga doba vzgojnih vplivov, vsekakor pa izredno pomemben čas razvoja v najnežnejšem obdobju otrokovega življenja.

Vzgoja mora najti ravnotežje med strokovnimi ugotovitvami glede potreb, ki so nujne za otrokov skladni razvoj v zrelo osebnost, in vzgojo v družini.

Cilji institucionalne vzgoje gibalno oviranega otroka **so splošni vzgojno-izobraževalni cilji** – doseganje optimalnih izobrazbenih in poklicnih ciljev, vključevanje v življenjsko okolje in doseganje najvišjega možnega nivoja osebnostne zrelosti, samostojnosti in ustvarjalnosti. To pomeni, da je posameznik zmožen vzpostaviti realen in pozitiven odnos do stvarnosti, do drugih ljudi in do sebe, da zna na konstruktiven način uravnati svoje življenje, da načrtuje in se ravna v skladu z načrtovanim ter da ima težnjo po osebnem napredku in izpopolnjevanju.

Posebni cilji vzgoje otroka v instituciji pa so:

- samostojnost in neodvisnost v največji možni meri, v vseh življenjskih situacijah,
- preseči oziroma nadoknadi ti primanjkljaje na različnih področjih,
- vključenost v okolje, ki mu omogoča aktivno življenje,
- kakovostno in v lastno zadovoljstvo zapolnjen čas,
- s pomočjo razvijanja močnih področij krepiti občutke lastne vrednosti,
- razviti občutek skrbi zase in za svoje zdravje,
- naučiti si poiskati in vzpostaviti mrežo pomoči,
- naučiti se živeti s svojo oviranostjo in jo sprejeti – kajti stališče, ki ga ima posameznik do lastne prizadetosti, v veliki meri določa

smer njegove individualne bodočnosti in socialne vključenosti.

Vsak otrok z gibalno oviranostjo je edinstven v telesnem, intelektualnem, socialnem in čustvenem razvoju. Zato je osnovni pristop pri vzgoji gotovo delo s posameznim otrokom, kjer so izhodišče njegove posebnosti, značilnosti in potrebe. **Stopnja obremenitve ne sme presegati otrokovih zmožnosti in psihofizičnih potencialov.**

Pri vzgojnem delu z gibalno oviranim otrokom je pomemben interdisciplinarni pristop, kar pomeni, da so vzgojitelju v pomoč izsledki drugih strok in strokovnjakov – psihologa, socialnega delavca, zdravnika, fizioterapevta in delovnega terapevta ter drugih. Osvetlitev otrokovih posebnih

Pri delu izhajamo iz tega, kaj otrok zmore, kaj potrebuje, kaj si želi in ne iz tega, česar otrok ne zmore, iz njegovih motenj, hib in ovir.

potreb z več zornih kotov vpliva na kakovost strokovnih odločitev. To možnost daje v največji možni meri ravno usposabljanje v instituciji, predvsem zaradi različnih profilov strokovnih delavcev na enem mestu.

Pomembno je, da ne delamo namesto otroka, ampak ga navajamo na opiranje na lastne sile v največji možni meri. Okolje mora biti vzpodbudno, imeti mora možnosti in prilagoditve se.

Pri delu izhajamo iz tega, kaj otrok zmore, kaj potrebuje, kaj si želi in ne iz tega, česar otrok ne zmore, iz njegovih motenj, hib in ovir.

Vzgoja v instituciji mora biti usklajena z vzgojo staršev. Sodelovanje je nujno, prav tako medsebojno zaupanje. Opredeljena in dogovorjena morajo biti medsebojna pričakovanja, odgovornosti in naloge.

Za uspešno vzgojno delo z gibalno oviranim otrokom morajo biti zagotovljeni nekateri pogoji, in sicer:

- dobra strokovna znanja (pedagoška, defektološka, v določenem obsegu tudi psihološka in medicinska),
 - zagotovljeni materialni pogoji (bivalni, prilagojeni prostori za osebno higieno, terapevtski in didaktični pripomočki, časovne prilagoditve),
 - sodelovanje staršev in pripravljenost otroka na lastno aktivnost in sodelovalnost,
 - podporne službe.
- Vsebine institucionalne vzgoje gibalno oviranega otroka so v:
- pridobivanju šolskih in drugih, splošnih znanj,
 - osamosvajanju na področju gibanja in večanje mobilnosti,
 - navajanju na optimalno samostojnost v osebni higieni in največjo možno neodvisnost pri zadovoljevanju vsakdanjih življenjskih potreb,
 - vzpostavljanju, izboljševanju ali učenju primerne komunikacije,
 - vzpostavljanju socialnih odnosov in pridobivanju izkušenj,
 - pridobivanju družbenih in družabnih veščin,

Vsak otrok z gibalno oviranostjo je edinstven v telesnem, intelektualnem, socialnem in čustvenem razvoju. Zato je osnovni pristop pri vzgoji gotovo delo s posameznim otrokom, kjer so izhodišče njegove posebnosti, značilnosti in potrebe.

Vzgoja je kot zaljubljenost

- ■ ■ ● odkrivanju in razvijanju interesov.

Težava v institucionalni vzgoji je gotovo veliko število ljudi, ki se izmenjuje pri posameznem otroku. Predvsem pri najmlajših otrocih je to neugoden dejavnik. Razvija se možnost manipuliranja, potrebnega je veliko prilagajanja, pojavlja se preobilica interakcij ter težave pri usklajevanju dogovorov, postavljanju mej in pravil in tako naprej.

Prav tako kot starši se tudi vzgojitelj znajde v dilemi oziroma

neprofesionalnem odnosu pri delu z gibalno oviranim otrokom. To se kaže v prezaščitništvu, popustljivosti, v občutkih usmiljenja, s premalo strokovnosti ali da ga obremenjujejo predsodki, da vsiljuje lastne cilje ter rešitve in drugo. Ne starši in ne vzgojitelj ne smejo imeti previsokih, nerealnih pričakovanj in zahtev do otroka in ne do sebe v smislu, koliko pa lahko jaz kot starš ali kot vzgojitelj naredim za ali namesto posameznega otroka.

Delo profesionalnega vzgojitelja je skupaj z otrokom postavljati realne cilje in jim slediti, iskati poti in načine za to, da je otrok čimbolj uspešen, razvijati močna področja otroka in krepiti šibka ter iskati optimalne možnosti za posameznikov razvoj na vseh področjih, mu zagotavljati življenje, ki omogoča dobro počutje, umirjeno in kakovostno življenje.

Biti vzgojitelj je lepo, a še zdaleč ne enostavno ... Kaj že pravi Freud o vzgoji!? ■

